

Hygienregler för personal

Syfte

Förebygga vårdrelaterade infektioner och smittspridning.

Berörd verksamhet

Basala hygienrutiner och klädregler ska tillämpas av all vård- och omsorgspersonal där vård och omsorg bedrivs, så som inom hälso- och sjukvård, tandvård och omsorg. Gäller även personal där indirekt kontaktsmitta förekommer ex medicinteknisk personal, medicinska sekreterare, lokalvårdare, måltidsvårdare och personal inom Regionservice. Reglerna omfattar även studerande.

Ansvar

Alla anställda som arbetar med hälso- och sjukvård, tandvård och omsorg ska följa riktlinjen. Verksamhetschefer har ett särskilt ansvar att se till så att riktlinjen är känd och följs.

Bakgrund

Hygienregler tillämpas för att begränsa risken för vårdrelaterade infektioner och smittspridning. Händer, kläder, hår och smycken kan utgöra smittvägar för indirekt kontaktsmitta. Alla som arbetar inom regionens vårdlokaler ska känna till och följa Socialstyrelsens föreskrift om basalhygien inom vård och omsorg.

Arbetsgivaren har enligt arbetsmiljölagen skyldighet att tillhandahålla skyddsutrustning som möjliggör en säker arbetsmiljö. Ledningen har ansvaret att personalen får utbildning hur utrustningen används.

Den anställde är skyldig utifrån arbetsmiljölagen att följa gällande föreskrifter och använda personlig skyddsutrustning.

Lagstiftning kring detta finns i Socialstyrelsen föreskrift (SOSFS 2015:10) och Arbetsmiljöverkets föreskrift (AFS 2018:4.) Ledningssystem för systematiskt kvalitetsarbete (SOSFS 2011:9) är ett verktyg för vårdgivaren att uppnå kvalitet med hjälp av processer och rutiner.

Basala hygienrutiner och klädregler

Händer och underarmar

- Ska vara fria från ringar, klockor, armband, plåster, bandage och stödskenor. Lösärmar ska inte användas vid vård och omsorgsarbete.

- Naglar ska vara korta och fria från nagellack (även ofärgat nagellack) och konstgjort material.
- Personer med eksem eller sår på händerna och underarmarna får inte delta i den direkta patientvården då detta förhindrar korrekt handdesinfektion. Ta kontakt med din chef som bedömer vilka åtgärder som ska vidtas.

Handhygien

- Händerna ska tvättas med vatten och flytande tvål om de är eller kan antas vara smutsiga.
- Händerna tvättas med tvål och vatten efter vård av patienter med diarré eller kräkningar.
- Händerna torkas torra innan desinfektion
- Handdesinfektion ska utföras före och efter kontakt med patienten och dennes närmiljö.
- Handdesinfektion ska utföras före rent och efter orent arbete samt före och efter användning av handskar.

Handskar

- Används vid kontakt eller risk för kontakt med kroppsvätskor eller annat biologiskt material. Ska bytas efter varje avslutat arbetsmoment.
- Händerna ska desinfekteras före och efter handskanvändning. Händerna ska vara torra när handskarna sätts på. Efter kontakt med kräkningar och diarré ska händerna även tvättas med tvål och vatten. Handskar ska inte desinfekteras då detta leder till försämrad barriärfunktion.
- Handskar byts mellan orena och rena arbetsmoment hos samma patient
- Handskar används även vid arbete med desinfektionsmedel för ytor.
- Handskar förhindrar inte smittspridning från sår på händer.

Hår

- Håret ska vara uppsatt om det är längre än axellängd och riskerar att hänga ner i arbetsområdet.
- Skägg som är långt ska sättas upp.
- Långt skägg kan försvåra tillpassningen och förhindra skyddseffekten av andningsskydd.

Piercing och tatuering

- Piercing ska vara helt läkta och retningsfria. Undvik att beröra piercingsmycket.
- Tatuering på händer och underarmar ska vara läkt.

Klädregler

- Personal ska använda kortärmade arbetskläder i det patientnära arbetet. Ärmen ska sluta ovanför armbågen.
- Byts dagligen och när de blivit våta eller synligt förorenade.
- Tvättas i validerad process i regionens tvätteri, inte på avdelningen eller hemma.
- Kombination av arbetskläder och privata kläder är inte tillåtet förutom underkläder, strumpor, skor och huvudduk. Används privat t-shirt får den inte sluta nedanför ärm eller arbetsdräkt. Regionens kortärmade t-shirt finns att beställa från tvätteriet.
- Privata kläder och huvudduk ska bytas och tvättas dagligen. Vid arbete ska huvudduken vara instoppad under bussarongen så att den inte kommer i kontakt med patienten vid vårdarbete. Arbetsgivaren tillhandahåller huvudduk.
- Arbetskläder ska endast användas på arbetsplatsen eller vid färd mellan arbetsplatser.
- Värmeplagg som är långärmat, ska inte användas i patientnära arbete. Det är inte tillåtet att bära långärmat plagg med uppkavlade ärmar under arbetskläderna.
- Personal ska inte använda patientkläder.
- Inköp av kläder som inte finns i regionens regi ska köpas in i samråd med Vårdhygien.

Skyddsutrustning

- Engångs plastförkläde eller skyddsrock ska användas vid direktkontakt med patient eller patientnära ytor och vid risk för stänk eller kontakt med kroppsvätskor.
- Vid risk för stänk mot ansiktet ska munskydd IIR och visir eller skyddsglasögon användas.
- Vid vård av patient med känd eller misstänkt smittsam lungtuberkulos eller annan luftburen smitta används andningsskydd, vid behov tillsammans med visir eller skyddsglasögon. [Se respektive smittämne, Vårdhygieniska riktlinjer](#).
- Andningsskydd och munskydd är engångsmaterial och får inte återanvändas.

Klädsel och skyddsutrustning för operationsavdelning och sterilteknisk enhet

För varje operationsavdelning ska verksamhetschefer ta fram en tydlig **lokalt anpassad rutin** för hur riktlinjerna ska tillämpas. Rutinerna tas fram i multiprofessionella team i samråd med vårdhygien och verksamhetschef. Rutinerna förankras och kommuniceras ut till alla medarbetare. All personal som vistas inom operationsverksamheterna ska följa de lokalt beslutade rutinerna.

På regionens samtliga operationsavdelningar, steriltekniska enheter, godkända utlokaliserade operativa satellitenheter ex endovaskulära interventionsenheter bärs specialarbetsdräkt som minskar spridning av bakteriebärande hudpartiklar till luften i operationsrummet. Specialarbetsdräkt kommer endast kunna beställas av ovan nämnda enheter.

Klädregler specialarbetsdräkt

- Specialarbetsdräkten består av tunika, byxor och dok. Den är en medicinteknisk produkt där korrekt hantering av arbetsdräkten är en förutsättning för att kunna säkerställa renhetsgraden på operationssalen.
- Arbetsdräkten ska förvaras på anpassad plats och hanteras så att renhetsgraden bibehålls. Den får inte förvaras i medarbetarens skåp.
- Arbetsdräkten byts dagligen, vid förorening och efter akuta ärenden utanför operationsenheten.
- Specialarbetsdräkten ska inte användas tillsammans med andra textilier som inte är av microfibermaterial (t.ex. bomullsundertröja eller vit skyddsrock i bomull).
- För att bevara renhetsgraden på specialarbetsdräkten får den inte bäras utanför operationsavdelningen enligt europeisk och svensk standard. Avsteg från standard får efter riskbedömning och dokumenterad avvikelse i lokala rutiner göras för korta tillfälliga ärenden utanför operationsavdelningen. Då används avsedd ren, knäppt skyddsrock av engångsmaterial eller kompatibelt flergångsmaterial utanpå specialarbetsdräkten. Vid kort patientkontakt ska dräkten och skyddsrocken skyddas med plastförkläde. Till korta ärenden räknas att köpa mat, korta tjänsteärenden kopplat till arbetspasset som ex hämta blod, lämna prover, stickhjälp.
  - Specialarbetsdräkten får inte användas på mottagningar och vårdavdelningar.
  - Personal får inte sitta i cafeterior eller i personalmatsalar i specialarbetsdräkt.
  - Specialarbetsdräkten får inte bäras utomhus.

Huvud och ansikte

- Engångsmössa eller dok ska bäras av all personal på operationssalarna, i korridorer, fikarum och alla andra utrymmen på operationsavdelningarna.
- Flergångsdok som tillhör specialarbetsdräkten ska bäras vid infektionskänslig kirurgi för att uppnå full källstyrka av specialarbetsdräkten. Doket ska vara instoppat under kragen i tunikan.
- Allt hår ska vara täckt och instoppat i mössan/doket.
- Huvudduk ersätts av eller täcks av operationsmössa.
- Munskydd typ IIR ska användas:
  - av sterilklädd personal som stänkskydd i kombination med skyddsglasögon/visir.
  - av alla som befinner sig inom armlängds avstånd från det sterila operationsområdet och/eller sterila instrument och vätskor.
  - vid risk för stänk av kroppsvätskor och vid rengöring av instrument i kombination med skyddsglasögon/visir.
  - av all personal på operationssalen vid infektionskänslig kirurgi.
- Andningsskydd (FFP3) ska användas:

- vid laserbehandling för att förhindra inandning av laserrök samt vid laserbehandling/bränning av HPV.
- av all personal på operationssalen vid misstänkt/konstaterad luftburen smitta som mässling, vattkoppor, lungtuberkulos och vid ingrepp på patient med extrapulmonell tuberkulos med risk för aerosolbildning.
- Mössa och munskydd ska tas av och kasseras vid ärende utanför operationsavdelningen.

Skor

- Arbetssockorna ska rengöras och desinfekteras vid förorening av blod och övriga kroppsvätskor.
- Skorna är sjukhusbundna och ska inte användas utomhus.

Tillfälliga besökare exempelvis tekniker, anhöriga, företagsrepresentanter på operationsavdelning och sterilteknisk enhet

- Vid kortare besök tillåts civil klädsel med tillägg av ren besöksrock eller engångsrock. Mössa ska användas samt tossor på skorna alternativt byte av skor.
- Vid vistelse på operationssal under pågående operation, ska ombyte till operationsenhetens arbetsdräkt ske.
- Tekniker och företagsrepresentanter iakttar i övrigt samma hygienregler som övrig personal vid vistelse på operationsavdelningen.

Ändringshistorik

Datum	Ändring	Utförd av
2024-08-14	Revidering av dokumentet och inkludering klädsel och skyddsutrustning för operation och sterilteknisk enhet. Ny dokumentmall.	PÅJ, CJ, BL, EHL, SC